

OPS

tuki 2016

Oppilaan motivaation tukeminen

Anni Loukomies

13.11.2013

Motivaatio nykyisessä OPS:ssa?

OPS:n perusteet:

- Luku 3.1 Oppimiskäsitys: oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista
- Luku 3.2 Oppimisympäristöt: Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota...
- Luku 3.4 Työtavat: virittävät halun oppia...aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- Luku 7 oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt, useassa kohdassa mainitaan innostaminen tms.

Uuden OPS:n perusteluonnoksista

- Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä... (s. 5)
- Oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Parhaimmillaan oppiminen herättää myönteisiä tunnekokemuksia, iloa ja uutta luovaa toimintaa, joka innostaa kehittämään omaa osaamista. (s. 6)
- Jotta oppilas osaa hyödyntää ja soveltaa oppimaansa uusissa tilanteissa, opetus järjestetään siten, että oppilas voi kokea opittavat asiat itselleen merkityksellisiksi. Omasta oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. (s. 7)
- Perusopetus vahvistaa oppilaan myönteistä identiteettiä ihmisenä ja oppijana. (s. 8)
- Yleisempiä taitoja ja valmiuksia, joita perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksen yhteydessä sekä koulun muissa tilanteissa tulee edistää, ovat ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot sekä motivaatio ja luovuus. (s. 9, Valtioneuvoston asetus 3 §)
- Kaikki tämä liittyy motivaatioon.

Mitä motivaatio on?

- Termi on johdettu latinan verbistä *movere* = liikkua.
- Mikä saa meidät toimimaan?
- Motivaatio = prosessi, jossa päämääräsuuntautunut toiminta **saadaan aikaan ja pidetään yllä.**

Motivoitumisen haasteet

- Opetussuunnitelman tavoitteet vs. yksilön suuntautuminen ja kiinnostuksenkohteet
- Yksilön kokemushistorian vaikutukset motivoitumisen edellytyksiin
  - Uskomukset omista mahdollisuuksista
- Vertaisryhmän ja kotien arvot
- Opettajan kontrolloiva lähestymistapa
  - Vuorovaikutustyyli
  - Kiire
  - Oppilaiden vähäiset vaikutusmahdollisuudet
  - Yksipuolinen arviointi, opiskelu kokeita varten
- Opetusryhmien koko vs. opettajan resurssit
- Tuntisuunnitelmien 'motivointi' on usein tilannekiinnostuksen herättämistä jollain ulkoisella keinolla (Silvia, 2008; Palmer, 2009)
  - Mekaaninen lähestymistapa
- Opettajan pitäisi olla motivoinnin ammattilainen
  - Edellyttää ilmiön ymmärtämistä!

Motivaatiotutkimuksen näkökulma

- Motivaatiotutkimus käsittää useita motivaatioteorioita, jotka jäsentävät motivaatiota eri tavoin.
- Opiskelumotivaatiotutkimukset liittyvät sekä psykologian että kasvatustieteen lähestymistapoihin.

(Schunk, Pintrich & Meece, 2007)

Motivaatiotutkimusta kiinnostavia näkökulmia I

- Mitä oppilaat haluavat?
  - Säätelevätkö suuntautumista tiedostamattomat tarpeet vai tiedostetut kognitiiviset rakenteet tai sosiaalinen konteksti?
- Mikä motivoi oppilaita koulussa?
  - Minäpystyvyyssuskomusten yhteys suoriutumiseen ja motivaatioon
  - Kausaaliattribuutioiden ja kontrolloisuuskomusten vaikutus motivaatioon
  - Henkilökohtaisen kiinnostuksen vaikutus motivaatioon
  - Arvostusten vaikutus motivaatioon
  - Päämäärien vaikutus motivaatioon
- Miten oppilaat pääsevät tavoitteeseensa?
  - Toiminnan mukauttaminen tavoitteisiin, metakognitiiviset strategiat, tietoista vai tiedostamatonta?
- Tietävätkö oppilaat mitä he haluavat ja mikä motivoi heitä?
  - Implisiittisen kognition yhteys päämäärien tavoitteluun

Motivaatiotutkimusta kiinnostavia näkökulmia II

- Motivaation ja oppimisen yhteys
  - Tunnekokemusten merkitys oppimisessa
  - Tietyn tietorakenteen aktivoituessa samanaikaisesti aktivoituvat motivaatiokomukset
- Motivaation kehittyminen
- Eriytyminen iän ja kokemuksen myötä
- Kontekstin ja toimintakulttuurin merkitys

(Pintrich, 2003)

Motivaatiotutkimuksen lähestymistapoja

- Perustarpeet
  - Universaaleja
  - Toimivat osin tiedostamattomalla tasolla
  - Lukumäärästä ja hierarkiasta erimielisyyttä teorioiden kesken
  - Emotionaalisen puolen merkitys
- Sosio-kognitiiviset mallit
  - Tietoinen ajattelu
  - Sosiaalisen kontekstin ja vuorovaikutuksen painottaminen
  - Rationaalisuus
  - Helpompi tutkia

Näkökulmia motivaatioon

- Perustarpeiden painotus → motivaation viriäminen liittyy sisäsyntyisten tarpeiden tyydyttämiseen
  - Self-determination Theory (Deci & Ryan), psykologiset perustarpeet (autonomia, kompetenssi ja yhteenkuuluvuus)
  - Sosio-kognitiiviset rakenteet välittävät perustarpeiden vaikutusta käyttäytymiseen ja toimintaan
- Sosio-kognitiivinen painotus → motivaatio viriää ajatusten, uskomusten ja sosiaalisen kontekstin seurauksena
  - Expectancy-value –teoria (Eccles)
  - Attribuutioteoria (Weiner)
  - Self-Efficacy (Bandura)
  - Goal-achievement –teoria (Elliot, Dweck, Pintrich)

Motivaation laatu

- Yksilö voi motivoitua eri syiden takia
  - Syyt kiinnostavampia kuin se, onko motivaatiota vai ei.
- Sisäinen-ulkoinen (intrinsic vs. extrinsic) (Deci & Ryan, 2002)
- Menestyshakuiset-oppimisorientoituneet (performance vs. mastery goal orientations) (Elliot, Pintrich ym.)
- Yhteys oppimiseen ja hyvinvointiin: autonomisesti motivoituneilla ja oppimisorientoituneilla paremmat oppimistulokset sekä parempi hyvinvointi (Guay, Ratelle, Chanal, 2008; Niemiec & Ryan, 2009; Reeve & Halusic, 2009; Vasalampi, Salmela-Aro & Nurmi, 2009; Tuominen-Soini, 2012)

Life-span model of motivation

- Toiminnan perustana perustarpeet (autonomia, kompetenssi ja yhteenkuuluvuus)
- Lisäksi neljä mekanismia (Four Cs)
  - Channeling: ympäristö ja sen mahdollisuudet suuntaavat kehityspolkua ja vaikuttaa motivaatioon, ajatteluun sekä toimintaan.
  - Choice: yksilö tekee aktiivisesti ja tietoisesti elämäänsä vaikuttavia valintoja.
  - Coregulation: päämäärien ja toiminnan säätely vuorovaikutuksessa vertaisryhmän, vanhempien ja opettajien kanssa.
  - Compensation: suunnitelmien ja ajattelun uudelleensuuntaaminen saadun palautteen perusteella
- Kehitystehtävien kanssa yhteensopivat henkilökohtaiset päämäärät edistävät hyvinvointia.

(Salmela-Aro, Aunola & Nurmi, 2007)

Expectancy-value –teoria

- Oletususkomukset (liittyvät käsitykseen itsestä)
  - Minäkäsitys
  - Havainnot omista kyvyistä
  - Menestysodotukset
  - Ennustavat suoriutumista
- Arvostukset(liittyvät tehtävään)
  - Tärkeys/merkityksellisyys (aihesidonnainen)
  - Kiinnostavuus/mukavuus/tehtävän tuoma ilo
  - Hyödyllisyys
  - Kustannukset/tehtävään liittyvät negatiiviset seuraukset?
  - Arvostus ennustaa tehtävän valintaa
- Oppimisen kannalta tärkeämpää on vahvistaa uskoa omaan kykyihin kuin korostaa tehtävään liittyviä arvoja.

Goal-orientation -teoria

- Mastery orientation
  - halutaan oppia oppimisen ja asian/taidon kiinnostavuuden vuoksi
- Performance orientation
  - halutaan näyttää oma osaaminen ja saada hyviä arvosanoja, suorittaminen
- Approach/avoidance
  - Onnistumisen tavoittelu vai epäonnistumisen välttäminen
- Approach mastery goal orientation → paremmat oppimistulokset, parempi hyvinvointi

(Pintrich, 2000; Tuominen-Soini, 2012)

Attribuutioteoria

- Attribuutio on oletettu/havaittu tapahtuman syy (ei välttämättä todellinen syy)
  - Attribuutioiden taustalla ympäristö- ja persoonallisuustekijät
- Attribuutiot voivat käsittää monia elämänalueita: taidot, panostus, onni, mieliala, opettajan käyttäytyminen ym.
- Kausaliteettien dimensiot :
  - Pysyvyys
  - Sijainti
  - Kontrolloitavuus
- Attribuutiolla on psykologisia ja toiminnallisia seurauksia.
  - Dimensioiden yhdistelmä muodostaa yksilön käsityksen itsestään oppijana.

(Weiner, 1986)

Self-determination theory

- Taustalla näkemys yksilön sisäsyntyisestä tarpeesta integraatioon ja oman potentiaalin aktualisoimiseen sekä psykologisten perustarpeiden tyydyttämiseen.
  - Autonomian tarve
  - Kompetenssin tunteen tarve
  - Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tarve
- Perustarpeiden vaikutusta käyttäytymiseen medioivat sosio-kognitiiviset tekijät, jotka joko tukevat tai uhkaavat sisäistä pyrkimystä.
  - mm. motivaatiosuuntaus

(Esim. Deci & Ryan, 2004)

Motivaatiosuuntauksista

- Kokemushistoria perustarpeiden täyttymisestä määrittelee osaltaan motivaatiotyylin.
  - Perceived locus of causality
  - Perceived competence
- Oppilaan sisäisten motivaatioresurssien tukeminen: Käyttäytymisen ja toiminnan säätely sisäistyy, kun psykologiset perustarpeiden täyttymistä tuetaan.
  - Autonomian tarve
  - Kompetenssin tunteen tarve
  - Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tarve
- Autonominen motivaatio: säätely sisäistynyt tai sisäistymässä
- Kontrolloitu motivaatio: säätely nojaa ulkoisiin seikkoihin
- Amotivaatio: ei minkäänlaista syytä sitoutua toimintaan
- Miten opettaja voi tukea säätelyn sisäistymistä ja autonomista motivaatiota?

Miten opettaja voi tukea autonomisen motivaation kehittymistä?

- Oppilaan näkökulman omaksuminen
- Oppilaiden ajatusten, tunteiden ja ehdotusten ottaminen toiminnan suuntaajiksi
- Oppilaiden vastuunkantamis- ja itsesäätelykyvyn tunnistaminen ja tukeminen
- Oppilaiden olemassaolevien motivaatioressurssien vaaliminen
- Vaatimusten perustelu
- Ei-kontrolloiva puhetyyli
- Tarpeeksi aikaa oppimiselle ja omaksumiselle
- Valitusten ja muiden negatiivisten affektien huomioiminen ja hyväksyminen

(Reeve & Halusic, 2009)

Millainen sitten on kontrolloiva opettaja?

- Opettajan näkökulma, oppilaiden pakottaminen tähän muottiin
- Ulkoiset painostuskeinot (kokeet, arviointi, yms.)
- Ei perusteluja, vaikka toiminta olisi oppilaiden näkökulmasta epämotivoivaa
- Painostava/pakottava kielenkäyttö
- Kiire, kärsimättömyys
- Oppilaiden negatiivisten reaktioiden huomiotta jättäminen

Struktuuri ja kontrollointi eivät ole sama asia!

- Struktuuri voidaan esitellä autonomiaa tukevasti tai kontrolloivasti.
- Autonomista motivaatiota tukeva toiminta pitää strukturoida autonomiaa tukevalla tavalla.
  - Toiminnan tavoitteet ja ohjeet etenemiselle
  - Tieto siitä, mitä oppilaan odotetaan tekevän
  - Tieto tekemättä jättämisen seurauksista
- Struktuuri tekee oppimistilanteesta johdonmukaisen ja ennustettavan.
- Struktuurin määrä vaihtelee sen mukaan, miten sisäistynyttä oppilaan toiminnan säätely on.
  - Ulkopuolelta tulevaan kontrolliin nojaava oppilas tarvitsee aluksi voimakkaan struktuurin, vastuuta pitää lisätä vähitellen.

(Guay, Ratelle & Chanal, 2008)

Psykologisten perustarpeiden huomioiminen, esimerkkejä

- Autonomian tunne
  - Oppilaskeskeiset opiskelumenetelmät
  - Oppilaiden osallisuus opiskelun suunnittelussa
  - Yhteistoiminnalliset työtavat
- Kompetenssin tunne
  - Mielenkiintoiset tutkimus- ja TVT-tehtävät
  - Työskentelyn aikana annettu palaute
  - Rakentavat arviointimenetelmät, esim. Itsearviointi, portfolioarviointi, epämuodolliset keskustelut
- Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne
  - Yhteistoiminnallinen opiskelu, vaihtelevia tapoja järjestää ryhmät ja ryhmien työnjako
  - Yhteissuunnittelu
- Kiinnostus
  - Mielenkiinnon herättävät tutkimustehtävät tai opiskeluympäristö
  - Mielenkiintoiset verkkosivut tai simulaatiot
  - Mielenkiintoiset opiskeltavat sisällöt
  - Mielenkiintoinen konteksti

(Lavonen, Loukomies, Meisalo, Ampuja, Juuti & Lampiselkä, 2009)

Tutkimuksellisen lähestymistapa luonnontieteiden opetuksessa

- Inquiry-based science teaching (IBST), tutkimuksellisuus luonnontieteiden opetuksessa:
  - Autenttisia tiedonmuodostumisprosesseja jäljittelevät työtavat
  - Avoimet tehtävät
  - Oppilaiden tuotokset
  - Oppilaiden vastuu
  - Oppilaiden aktiivinen ajattelu
  - Motivaationäkökulma
  - Luonnontieteeseen liittyvä sisältö
- Oppilaat
  - Muotoilevat tutkimuskysymyksen
  - Suunnittelevat tavan, jolla kysymykseen saadaan vastaus
  - Keräävät ja järjestävät aineiston
  - Tekevät johtopäätökset
  - Kommunikoivat tutkimuksen tulokset

(Minner, Levy & Century, 2010)

Motivaation tukeminen tutkimuksellisen lähestymistavan avulla

Inquiry-based science teaching (IBST)		
Student responsibility	Activating pre-existing knowledge	Communication
Support for the feeling of autonomy	Support for the feeling of competence	Support for the feeling of social relatedness
Self-determination theory (SDT)		

(Juuti, Loukomies & Lavonen, 2013)

Luonnontieteiden opiskelumotivaation tukeminen yritysvierailujen avulla

- Out-of-classroom –konteksti
    - Autenttisuus
    - Roolimallit
  - Erilaiset motivaatiosuuntaukset helppo huomioda, luonnollisesti eriyttävä
    - Autonomisesti motivoituneet: aiheeseen syventyminen, eksperttien tapaaminen, omien opiskelusuunnitelmien jäsentyminen
    - Amotivoituneet: opiskelun relevanssin tunteen lisääntyminen, koulu-maailma –yhteyden huomaaminen
- (Loukomies, 2013)